

Fra istid til nutid

Af Tove Damholt

Præstø Fjord ligger og emmer af ro, omkranset af bakkerne på landsiden og halvøen, Feddet, som trods sin lave højde skærmer fjorden fra bølgerne i Fakse Bugt. Sådan har det ikke altid været. Mægtige kræfter i store gletschere, brusende floder, hav og vinde har gennem tusinder af år formet og omformet landskabet til det, vi ser i dag.

Istiden

Historien om landskabet ved Præstø Fjord starter tilbage i sidste istid. Flere gletscherfremstød kom fra Østersøen hen over området og skrabadet materiale op, så der blev dannet den lavning, der nu rummer Præstø Fjord. Materialet blev skubbet videre mod vest, hvor det nu er en del af bakkerne bag fjorden. Smeltevandet, der løb fra de store gletschere, skar sig ned i det nyskabte landskab og dannede to tunneldale. De ses i dag ved Tubæks udløb gennem Præstø og ved den meget smukke dal, som rummer Even Sø. Tunneldalen med Even Sø har stejle sider, og nede i dalen fornemmer man styrken i smeltevandets brusende kraft.

Stenalderhavet

Så smeltede isen bort fra Danmark, og den såkaldte Fastlandstid fulgte. Hele området var tørt, havet var langt væk, og det vi kender som Præstø Fjord var en tør, bred dal med blot nogle få fugtige områder. Så begyndte havet at stige stærkt, fordi enorme ismasser i Skandinavien og Nordamerika smeltede. Dalen blev nu til en fjord. Havet fortsatte med at stige, indtil det i stenalderen for ca. 6.000 år siden var omkring to meter højere end i dag. Flere

steder rundt om Præstø Fjord kan man se, hvordan stenalderhavets bølger har ædt af landet og dannet stejle skrænter, stenalderhavets kystklinter. De lave, helt flade områder ved Sivet, ved Even Bro og omkring Roneklint er gammel havbund fra stenalderhavet, som dengang strakte sig længere ind i landet.

Feddet dannes

Ved Strandegård Dyrehave, nord for Sivet, var der også i stenalderen en kystklint. Ligesom i dag slikkede bølgerne mod kysten og fjernede sand, grus og sten. Ude i vandet blev materialerne transporteret sydpå med strømmen langs med kysten. Sandet lagde sig, hvor der var læ, og langsomt opstod en sandbanke i vandet. Grunden var nu lagt for Feddet. Efter stenalderen faldt havet langsomt til sit nuværende leje, og omkring Yngre Jernalder, for ca. 2.000 år siden, begyndte man at kunne se en kort sandtange, der rejste sig op af havet. I hårdt vejr kastede bølgerne rullesten op i høje strandvolde. Nogle af stenene stammer fra klinerne ved Strandegård Dyrehave og sikkert også fra Stevns Klint, for i de ældste strandvolde, som nu findes på Feddets vestlige side, er der kugleflint. Strandvold fulgte strandvold og langsomt voksede Feddet mod syd og øst. Vindens blæsen over det flade landskab samlede sand i klitter, som nu ses på Feddets østlige side. Landskabet ændres stadig. Feddet kan ikke vokse videre mod syd på grund af Vrangstrømmen, men i det sydøstlige hjørne ved Fedhage dannes stadig nye strandvolde.

Tunneldale fra sidste istid og stenalderhavets udbredelse. Stenalderhavets kystklinter kan bl.a. ses ved Sivet, Even Bro og Roneklint.
Kortforlæg: Tove Damholt, Østsjælland Museum.